

Нюор

7

2015

ISSN 0207 - 6543

6+

Малкъондуланы
Ислам

УРУШДАН СОРА БИРИНЧИ ЖАЗ

Сабийле арбазда дауур
Этедиле. Эштеме мен,
Кёреме ойнагъанларын,
Жалан аякъларында – къум,
Сабийле ойнай арбазда.
Сансыз кёп жылла ётерле,
Баргъанча кёкде булутла,
Сабий кюпгени уа ёлмез,
Аны бир уруш жоялмаз,
Сабий оюну сау турур!
Анга ийнанганым мени
Насыпсыз кюнюмде окъун
Этил турады насыплы.
Сабийле дайым ойнарла!..

Окъла сызгъырып ётдюле,
Аны ёлпормей, сау къалды.
Фронддан къайтды солдат,
Юйюнде жукъудан къанды.
Жайгъы кюн юйдегисине:
«От эт, – деди, – мён урушда
Окоплада хар заманда –
Къыш да, жай да – кёрюп турдум
Юйюбюзню ожагъындан
Тютюн тозурай чыкъгъанын!»

Юсюндеги солдат кёлеги онгуп
Турса да, энди жореги насыплы:
Юйюне къайтды, насыбы тутуп,
Ишлер, жашар, сабийлерин ёсдюрюр.
Сабийле ойнай, ол анга къууана,
Хораз алгъынча къычыра элинде,
Ол эрттенликде чыгъады бахчагъа,
Орнатады энтта алма терекле.
О, тынч ишлегенни жарыкъ къууанчы,
Кёргенинг да жерни ырахатлыгъын!
Ызындан чабып чыгъады жашчыгъы,
Болушады атасына, къууанып.
Кюн тиеди, топтурады арбазны,
Кюн не жарыкъ, нечик уллуду шошлукъ!..
1945 ж.

НАРТЛА

КЮН БАТАРНЫ АЛЛЫ БЛА НЕК ТОХТАЙДЫ?

Сабийле, кюн, бата тебиресе, терк окъуна батып кетмей: «Жер юсюнде хар нени да тынгылы этген болурмамы?» – дегенча, иги кесекни туракълап, твггерекге къарап, баталмай тургъанын барыгъыз да эслегенсиз. Ол алай нек болгъанын а билемисиз? Билмей эсегиз, эрттегили нарт таурухлада аны юсюнден былай айтылады.

Нартла анасы Сатанай къаллай тюрлю хунерле, къол усталыкъла билгенин, миллетибизни кеп затха юйретгенин да окъугъансыз таурухлада. Ол сабий къызчыкъ болгъанында окъуна кийим тигерге бек уста эди дейдиле. Кюн сайын ол бир сайлама кийим тикмей къоймагъанды.

Сатанай жашагъан нарт элинде ат жер этерге да бир уста жаш болгъанды. Ол да, айтханларына кере, хар кюнден бир ат жер этип болгъанды. Сатанайны, ол нарт жашны да хапарлары узакъ жайылгъанды да, ол ат жер тигиучю жаш келип, Сатанайгъа:

– Айны къызы, Кюнню къызы, не хунерге да уста, кез къаматхан Сатанай! Сен бек уста тигиучюсе дейдиле. Кел, экибиз да эришейик. Эришейик да, тигерге къайсыбыз бек уста эсек да, кереийик, – дегенди.

Ол заманда Сатанай анга:

– Кимле не дегенлерин билмейме, – дегенди, – мен а бир кюннге бир чепкен тигеме. Андан озгъан жигитлигим жокъду, ахшы жаш.

– Мен да бир кюннге бир ат жер этеме, – дегенди жаш.

Сора экиси да эриширге ыразы болгъандыла.

Экинчи кюн эрттенликде эртте, тюз да кюн таудан къарагъанлай, жаш да, къыз да ишлерин къолгъа алгъандыла. Артха къалып, нартланы колдюрюрге скоймей, экиси да бек къадалып корешгендиле. Сатанай асыры женгил къымылдагъандан, асыры къызыу корешгенден, ийнеси къызып, чепкенни бир-бир жерлерин къабындыргъан окъуна этгенди. Алай болгъанда да, ишин тохтатмагъанды. Жаш да, тюз аныча, къазауатда корешгенди.

Нарт жаш ат иерни тигип бошап, хазыр эте тургъанын кѳргѳнде, ишин алыккына тауусмагъан Сатанай, хорлатып къояма деп къоркъгъанды да, батаргъа хазырлана тургъан Кюннге къарап.

– О, мени суйген атам! Мени сыйлы атам! Мени кызыу атам! Жѳр юсюне насыпха туугъан Кюн, бир кесекчикге сабыр бол, батмай тур! – деп тилегенди.

Ол заманда Кюн, кызыны кыайгъысын ангылап, аны ариу кѳзлерине къарап, иги кесекни мычыгъанды. Кызы чепкенин хазыр этгенин кѳргенлей а, тау артына солургъа кетгенди.

Сатанай, олсагъатчыкъда тигип бошагъан чепкенин кийгенди да, жашны аллына келип:

– Жаратамыса? – деп, ары-бери жюрюп, этген ишин кѳрпюзтгенди.

Жаш ол Сатанай тикген чепкени бек жаратханды. Аны усталыгъына, жигерлигине, ариулугъуна асыры сейир этгенден, иги кесекни андан кѳзюн алалмай тургъанды. Ахырында уа:

– Он бармагъындан бал тамгъан деп сеничалагъа айта кѳрѳме, – деп махтагъанды кызыны.

Ол нарт улан Ёрюзмѳк кеси болгъанды. Ол артда Сатанай бла юйюр къурап, нартла злинде жашагъанды. Ёрюзмѳк нартла атасына саналгъанды, Сатанайгъа уа эллилери, жерлилери нартла анасы дегендиле.

Ма ол Ёрюзмѳк бла Сатанай зришген кюнден бери, Сатанайны атасы Кюн, батар заманы жууукълашса, терк окъуна батып кетмей, бир кесекни кѳкде тохтап, тѳгереке къарагъаны адѳтге айланып къалгъанды дейдиле нарт таурухланы усталары.

ЖАЙДА

Мусукаланы С.

Къалай игиди жайда –
Каникулла айлада!
Гюнден толуп тѳгерек,
Уча чыпчыкъ, гѳбелек.

Тѳшде отлай къосула,
Таула узакъ созула,
Бийик кѳкде – булутла,
Аяз тие, къубулта,

Суугъа келип, кѳп жашла,
Ойнайдыла «Бешташла»,
Сууукъ суудан чыкъсала,
Кюнде къургъакъсысала.

Чыгъама мен да суудан,
Солуй жуунуумдан,
Жылы ташда жатама,
Сагъышлагъа батама:

«Лѳтчик болсам, кѳкледен
Къарарма мен кѳплеге.
Булутланы тенгинден,
Дунияны кенгинден...»

Келип, Жютю къаягъа
Къонсам, Халлю алайгъа
Чабып чыгъар кѳрюрге:
«Келдингми, Ахмат?!» – дерге.

Азрет керти къууаныр,
Билип турама аны.
Халим, Самат да – алай,
Бирси тенгим да – Карай...»

Къалай игиди жайда!
Дерсле этген кыайгъыла
Кетип, солуп турама,
Суйсем, хайнух бурама!

Эсгерчу

Малкыар поэт Къулийланы Атабийны жашы Хажимуса туугъаны быйыл 105 жыл болады. Ол Огъары Чегемде 1910 жылда туугъанды. Энде башланган школну бошاپ, 1925 жылда Кыырымгъа кетип, анда Бахчисарай шахарда 7 жыл окъугъанды. Къайтып, бир ауукъ заманы «Социалист Къабарты-Малкыар» газетде ишлегенди. Ызы бла Хажимуса Краснодарда аскер училищени таууханды.

Хажимуса Финн, Улуу Ата журт урушлагъа къатышканды. Къаны къазаутны алын-дан ахырына дери баргъанды, кеп кере жаралы да болгъанды. Жигитлиги, кишилиги ючюн къырал аны бир къауум орден, майдал бла да саугъалагъанды. Соргюнде Кыыргызстанда ол кеп тюрлю жерледе урунганды. Ата журтха къайтханда уа, 1957 жылдан башлап, солугъа чыкъгъынчы дери «Элбрус» китап басмада ишлегенди.

Къулийланы Атабийны жашы Хажимуса иги кесек китаны авторуду: «Каишанла шахыры» (1957 ж.), «Къарылгъач» (1962 ж.), «Озадыла жылла» (1964 ж.), «Жырны заманы» (1970 ж.), «Акъ бутут» (1990 ж.). д.б. Аны сёзлерине кеп ариу жыр жазылгъанды.

Къулийланы Хажимуса

Болат темир – кесгич болур,
Къаты темир – төшгич болур,
Къой игиси – тюклю болур,
Мухар ийнек – сютлю болур.

Ат жюйрюю – къуубаш болур,
Тели адам – суубаш болур,
Жохар темир – чакъгъыч болур,
Бокъур агъач – къакъгъыч болур.

Халкъдача

Къоркъакъ адам – алгъа урур,
Бузукъ адам – тойюш къурур,
Бек махтанчакъ – омакъ киер,
Хауле адам – ныгъыш сюер.

Иги адам – акъыл салыр,
Халкъны жорегинде къалыр,
Ол ёлсе да – сёзю ёлмез,
Аллайлагъа – айып келмез.

ЧЕГЕМИМ

Чегем элим –
Туугъан жерим!
Ариуса сен!
Жаннетсе сен!

Хауанг – татлы,
Тёшонг – атлы!
Къаялагъа
Къушла къона,

Кёгонг – жууукъ,
Агъа суучукъ –

Бийикледен
Жырлай келген.

Сенден татлы,
Ариу атлы
Мен кёрмедим
Не билмедим.

Сенден алып
Жюрек жарыкъ,
Тёбен Чегем,
Жашайма мен.

Сур. Улбашланы Зулфияныды,
Нальчик ш., 3-чю школ.

Бейтуугъанланы Исмаил,
Тёбен Чегем эл.

Эсгеричу

Малкър жазычу, драматург Токумаланы Зубейирни жашы Жагъафар 1935 жылда Ташлы-Талада туугъанды. Ол таулу газетде, республика радиода, малкър театрда да урунуп келгенди. Солургъа кетерни аллында 10 жылны уа Жагъафар «Нюр» журналны редакциясында ишлегенди. Тамам ол заманда «КъМР-ни искусстволарыны сыйлы къул-лукъчусу» деген атха да тийишли болгъанды.

Токумаланы Жагъафар – жыйырмедан артыкъ китапны автору – кеп тюрлю жанрда усталыгъын сынагъанды.

Кеси да малкър тилде чыкъгъан биринчи трилогияны авторуду, иги кесек чам хапарла, пьесала да жазгъанды.

Бюгюн биз, «Нюр» журналны кертти шубъху Жагъафарны эсибизге тюшюрө, аны сизге аталгъан хапарларындан бирин басмалайбыз.

Токумаланы Жагъафар

Ма тепсеген десенг!

Бир жол атам манга:

– Алдарбек, мен къарт болгъанма. Барыллыкъ жерге баралмайма. Тюркде бизни къаршы ахлуларыбыз кепдюле. Сен, иги жаш кибик, алагъа барып, сау-эсенликлерин да билип, бизден да салам айтып къайтсанг, бек иги боллукъ эди, – деди.

Алай бла, мен, атха да минип, Тюркге атландым. Ол заманда Тюркню ара шахары Стамбул болуучу эди. Ол, Курнаятча, дуниягъа айтылгъан уллу шахар болмаса да, тизгини жыйылгъан тап къалачыкъ эди. Мен ары ючюнчю кон тош бола жетдим. Къалада хазна адам эсленмей эди. Кюн бир кесек исси эди да, хар ким юйюне бугъунуп тургъан сундум. Уллу орамны башына чыгъа баргъан жерде, бир алаша юйчюкню арбазында къарт къатынны керюп, атымдан тюшдюм.

– Ынна, кон ахшы болсун! Мен Малкърдан келөмө, – дедим.

– Малкърданмы? – деп, сагъайды ол.

– Хау, ынна. Мында бизни ахлуларыбыз жашайдыла да, сау-саламатлыкъларын билирге деп келгенме.

– Оу конюм, сен Хабыратаукъулну жашымыса?

– Хау, ынна. Сен мени атамы къайдан танийса?

– Да ол мени кичи къарындашымды. Келчи бери, жанынга болайым, – деп, ынна мени къучакълады. – Сен кесинг да Алдарбек болурса?

– Хау, Алдарбекме.

– Не уллу жаш болгъанса! Тьфу, ма-шалла, кез тиймесин! Сен туугъанда, мен Курнаятха барып кетген эдим, къурманлыкъ да ашап.

Атамы эгечи бла мен кеп хапар-

лашдык. Ахырында:

– Юйде кьуру кесинг нексе? Кьалгьанла уа кьайдадыла? – деп сордум.

– Барысы да Жашил талагьа кетгендиле. Ханыбыз кызын эрге береди да, аны тоюн анда этедиле.

Кьалада адам нек эсленмегенин мен энди ангыладым.

– Да, алай эсе, мен да, ары барып, тамашагьа кьарайым, – дедим.

Ол угьай демеди, жаланда:

– Анда кеп кьалма. Мен сенден алыкьа тансыгьымы алып бошаманма, – деп тиледи.

Мен Жашил талагьа келгенимде, кьыстау той бара тура эди. Хан – тахтада олтуруп, кьызы бла киеулюпо да – аны эки жанында сюелип! Халкь асыры кепден, битөу дунияны адам улусу бери жыйылгьан сунар эдинг. Кьобуз согьулгьан, кьарс ургьан тауушла уа, жер этегине дери эшитилмеселе да, Бразилиягьа уа эшитиле болур эдиле. Мен, эрлай, атымдан тюшюп, алгьа өте барып, тепсөучю майданнга жетдим. Анда уа сююле эдиле ариу кьызла, келде жоюзген кьанкьазлача. Жашла уа, асыры учунгандан, бузда бурулгьан хайнухлача чулгьаныша эдиле. Алагьа кьарай кетип, мен да кьызындым. Кеси кесими тыялмай, атылып, ортагьа чыкьдым. Эки кьолуму да, кьуш кьанатлача, кенгге керип: «Асса!» – деп тохтадым. Бу уа кимди, кьайдан чыкьды дегенча, халкь, манга кьарап, тамаша болду. Мен, аякь бюгюп, тауча тепсел башлагьанымда уа, барысыны да ауузлары ачылып кьалды. Аякь ургьан жеримден зылдыла кьобуп, кенгге уча эдиле. Кьарап-кьарагьынчы, Жашил таланы сюрюлген жерге ушатып кьойдум! Тюркню ханы, асыры сейир эттенден, тахтасындан тюшюп, манга кьарс урду.

– Ма тепсеген десенг! – деп, аперимликни манга берди.

Мен, тепсел бошاپ, майдандан бир жанына кетдим.

– Угьай, сен бери кел, – деп, хан мени кьатына чакьырды. – Кимсе, кьайданса? – деп сорду.

Мен анга кесими танытдым. Ол а мыр-тазакьларындан бирине:

– Бу малкьарлы жашха, алапат тепсегени ючюн, мени акь ажирими алтын иери бла саугьагьа беригиз! – деп буюрду.

Жанында сюелип тургьан кьызы уа:

– Атам, тилейме, бу жашха мени да бер... – деп жалынды.

– Сени уа кьалай?! Телими болгьанса? Барлыкь эринг былайда турады да! – деп кьызды атасы кьызына.

– Угьай, атам, сен мени бу жашха бермесенг, жорегиме кьыпты уруп, ёл-люкме! – деди.

Киеулюк да, анга ачыуланып, кесин бузду. Кьутургьан бугьача, жерни тепледи. Алай, ол не бек ачыуланса да, кьыз кеси айтханын атасына этдирди. Алай бла, Тюркню бек ариу кьызын да ат боюнуна миндирип, мен Курнаятха кьууанчлы болуп кьайтдым. Бир-бирде манга тюрклю киеу деп да аны ючюн айтычудула.

КЮН БЛА ЖУЛДУЗ

Гапполаны Аминат,
къарачай жазыучу

Кюн бла жулдуз ёчеше,
Даулаша кече сайын:
– Мен ариума! – дейди кюн
Эрттенде тийген сайын. –

Мен – жылыта жер юсюн,
Танглада жарыкъ тёге,
Насыпны себер ючюн,
Сау конню келдим кёкде.

Мен себепден чагъалла
Дунияда сабанла,
Жыр тагъалла булбулла,
Жазгъа эшик ачаргъа.

– Жана эсенг сен кондюз,
Сукълана саулай алам,
Кече къызы мен – жулдуз!
Сары алтын – ай анам! –

Деди да, ай бийикден
Кюмиш жарыгъын тёкдю.
Къайсы тюз экисинден –
Эки къызындан кёкню?!

Абдуллаланы Марина

МУРСА

Жаз башында таулула торлю-торлю хансланы жаш чапыракълары бла хайырлангандыла. Сёз ючюн, мурсаны чапыракъларын жыйып, ариу жуууп, туз бла ашагъандыла. Бирде уа аладан туурама этгендиле. Аны уа былай этгендиле: жаш чапыракъланы ариу жуууп, туурап, туз къошуп, къоплары бла эзип, айран неда сют баш салып ашагъандыла. Аллай туурамагъа бир-бирле бишген жумуртха, сохан неда сарымсакъ туурап да къошхандыла. Бир-бирле уа бишлакъ окъуна салгъандыла.

Андан сора да таулула мурса шорпа этгендиле. Ол шорпагъа мурсадан сора да сохан, сарымсакъ, башха хансла да къошхандыла (дугъума, мыстыкъулакъ, мант ...) картоф уууп неда, бишгенден сора, къаты бишлакъны уууп, бушто этип да ашагъандыла.

Бек игиси уа мурса хычинди. Мурса хычинни ичине мурсадан сора бишлакъ, сохан, гедгин, сохан, сарымсакъ, дугъума, башха хансла да салгъандыла. Аллай хычинни базыкъ да этгендиле (ѳтмекча), жукъа да этгендиле.

Битеу бу ашла, татыулу болгъандан сора да, хайырлыдыла. Нек десенг, мурса таулулада, башха миллетледе да дарман орунуна жюрютюледи. Мурса кѳп ауруудан жарайды. Сѳз ючюн, жорекге, аш орунга аны хайыры кѳпдю. Ол ачыкъ жараланы сау этеди, къан къошады, жел ауруудан багъады.

Алгын таулу къызла, чачларын къалын, ариу этер ючюн, башларын мурса бла чайкъагъандыла. Бюпон мурса къошулгъан шампунъла бла кѳпле хайырланадыла.

БЫЛАЙ НЕК АЙТАБЫЗ?

Ташны ата билмеген башына урур.
Бир акъыл – иги, эки акъыл – ахшы.
Тау таугъа побемез, адам адамгъа тюбер.

Ата журт – алтын бѳшик.
Таукел адам тау ояр.
Бирликде – тирлик.

Иги тенг жолгъа тартыр, аман тенг жолдан атар.

АДЕТ-ТѳРЕЛЕРИБИЗДЕН

Келигиз, сабийле, миллетибизни иги тѳрелерине энтта да бир эс бурайыкъ. Бизни ата-бабаларыбыз къылыкъ хунерлери бла кѳплени сѳйирсиндирген, ыразы этген адамла болгъандыла. Алагъа ушаргъа итинейик.

Къонакъда

Къонакъгъа баргъан адам кесин ариу жюрюте билирге керекди.

1.Къонакъ шош да, аз да сѳлешеди. Айтыргъа бла айтмазгъа жарагъан затланы акъылында сюзюп, мардаларын билип, алай ушакъ этеди. Тюрт сѳз айтып, юйню иелерини, башха къонакъланы да жанларына тиймезча, сакъ сѳлеширге керекди.

2.Къонакъ аз ашайды. Къонакълыкъда, не бек ач эсе да, жут болгъанын, тѳзюм-сюзлюгюн кѳрпозтген, ашха алгъа узалгъан таулуланы шартлары туйюлдю.

3.Стол (аш къанга, тепси) артында болгъанда, санын жыйып, тап олтурургъа тийишлиди. Тѳполюп олтургъан къайда да низамсызлыкъгъа саналады. Къолларын столда тутхан да айыпды.

4.Къонакълыкъдан кетер заман жетсе, къонакъ кеч къалмазгъа керекди. Ол заманында кете билирге борчлуду. Алай болмаса, къонакъ сыйсыз болады. Экинчиде аны юйюне сюйюп киши чакъырмайды.

5.Ортагъа салынган сахандан (уллу табакъдан) къонакъгъа жанында олтургъан неда таматаладан бири юкюш этип береди. Узалып, андан кесине биринчи алып, ашап башлау – ол адепсизликни белгисиди.

Ахматланы Лиуан

Сабийле, сиз таулу художник Ахматланы Иссаны жашы Лиуанны таниймысыз? Келигиз аны юсюнден бир кесек хапар айтайык. Лиуан 1959 жылда Тырныаузда тууганды. Минги тауну этегинде, быллай ариу жерде жашап, Лиуан сурат ишлерге суйгени сейирмиди?! Табийгъатны кеп ариу суратын этгенди Лиуан! Алада биз таныгъан жерле, биз ушатхан элли адамла, аланы арбазлары, урунуу халлары, къолайлары керюнуп турады. Ол суратлагъа къарагъан адамланы эслерине кеп зат келеди – ол байлагъан гитче, уллу дунияла...

Лиуан малкъар халкъны тарыхына жоралап кеп сурат ишлегенди. Ол санда, белгили къыл къобузчубуз Абайланы Солтанбекге атал да къауум сурат. Лиуан скульптура бла да кюрешеди. Сурат искусствону не тюрлю жанрында да ишлеп, Ахматланы Лиуан кеп тюрлю зришуледе хорлагъанды. Ол Къабарты-Малкъарны къырал саугъасыны лауреатыды.

Устазыма

Кёкде жулдуз кереме,
Анга тиерге сюеме,
Ат къурайма мен анга,
Жарытырча жол санга.
Сени атынгы атайма,
Сени алай саугъалайма.

Геляхланы Милана,
4-чю гимназия

Светлана – сени атынг,
Жарык жулдуз – сыфатынг!
Сени къаты сюебиз,
Сеңден кеп зат билебиз.
Тынгылайбыз биз санга –
Суйген устазыбызгъа!

Элберле

Тауда, юйде да ёседи,
Шинжиси кьолну кеседи.
Айыу сюеди аны,
Андады аны жаны.

(Чыянен)

Топха ушар, ызлыкълы,
Ичи шекерча татлы,
Ма аллай кёгет да бар,
Ашагъан асылу табар.

(Харьы)

Къара, кызыл минчакъла
Битедиле бутакъда
Алаша юлколеде,
Тахталлада кюзледе.

(Ууьыу)

Андан томат этедиле,
Андан салат этедиле,
Тузлап, кышха кьоядыла,
Арта ашап тоядыла.

(Бадрекъ)

Жокъ жангыз бир тешиги,
Жокъ терезе-эшиги,
Ичинде уа – минг кьозу,
Бары акъла, жокъ бозу.

(Натъ)

Тахтада ол биринчи
Бишеди, болуп энчи.
Эртте кызып башлайдыла,
Тузгъа сугъуп ашайдыла.

(Турма)

Бахчалада битеди,
Ариу ийис этеди.
Кеси – зугул сарыка,
Сюйюп ашар Мамука.

(Хуьу)

Тарлагъа баргъан жолда
Неда суу боюнлада
Ол саргъалып битеди,
Шинжи окъу этеди.

(Къасмакъ)

Урлукъчукъ эди аллы,
Арта болду бурмалы,
Кеси да – кызыл, татлы,
Кьоян сюеди къаты.

(Быкы)

Къар жаугъанда кызарып,
Юлкюню битеу алып,
Чопал болуп тагъылгъан,
Ол – кёп ауруугъа дарман.

(Ууркы)

ТЕНГЧИКЛЕ

Мамайланы Зухра,
къарачай жазыучу

Бизни элде къоншуда Таулан бла Расул деп эки шуёх жашайдыла. Туугъан коню болгъанда, Тауланга атасы саугъагъа къарачай тайчыкъ бергенди. Расулну анга кёзю асыры къарагъандан, анга да атасы араб тайчыкъ алганды. Жашчыкъла экиси да эришип, ол тайчыкълагъа иги къарагъандыла. Аш салып, суу ичирип, алларында талагъа элтип, отлатып тургъандыла.

Бир жол жазгъы эрттенде, Таулан, тайчыгъына аш салып, Расулну бауна кёз жетдиргенди. Нек десенг, аны тайчыгъы ач болуп, кишнерге кюреше тура эди! Бир заманда Расул, кёзлерин да ууа, бичен таба барып, тайчыгъына аш салып башлады. Аны кёрюп, Таулан:

– Мен, сенден эртте туруп, аш да салып, тайыма суу да ичиргенме. Сен а бусагъатха дери жукълап тураса! – деп, махтаңды.

– Мен тамбла сенден алгъа турлукъма, кёрюрсе. Бюпон а, анама уятырса деген эдим да, ол а уятмагъанды, – деп, Расул биченни акъгъан ургуларын жыйып башлады.

Таулан дагъыда:

– Көл, тайларыбызны эришдирей-

ик, кимники озса да, – деди.

Расул да:

– Эришдирейик. Меники озарыкъды! Сени тайынгдан эсе бучукъ жигитди. Мен мынга иги къарап, сени тайынгы озарча этерикме, кёрюрсе, – деди.

Таулан да анга женгдирмедди:

– Мени тайым къарачай тукъумлу атладанды. Ала жигерле боладыла, кеслери да бек къаты чабадыла. Сеникин а, сёзсюз, озарыкъды. Иги къарамасанг, ол меникин жеталлыкъ тюйюлдю, – деди да, чачылгъан бичен ургуланы жыйып, тайыны аллына салды.

Тауланны къатына ойнакълай ойнакълай кючюкнюго келди. Жашчыкъ аны башын сылады.

– Мени тайым да алай бош тай тюйюлдю – араб тукъумданды. Кесин сеникине оздурмаз да. Тамбла талагъа чыгъып, чагдырайыкъ, кимники озса да, – деди Расул.

Таулан да:

– Барайыкъ да, кёрюрбюз, – деди.

Экинчи кон экиси да тайларын эришдирерге талагъа чыкъдыла. Чабар жерлерине бардыла.

Тайла, бир бирине къарай келип,

чабып төбиредиле. Эм алгъа Таулан-ны тайы оза башлады, чабар жерлерине алгъа ол жетди. Расулнукуу уа артха къалды.

– Бюгон сени тайынг хорлагъанлыкыгъа, артда мени тайым озарыкъды, – деди Расул.

Таулан анга женгдирмеди:

– Мен, школдан келгенде, къуруда тайчыгъымы чапдырып турама. Ма аны ючюн озду бу жол мени тайым, – деди.

Ол кюнден сора, Расул да, школдан келсе, тайына аш салып, суу ичирип, аны кенг талагъа чыгъарып, чапдырып турду.

Таулан бла Расул, бир бирге эришип, кесек заманны тайларына алай

ариу къарап турдула. Бир кюн Таулан Расулгъа:

– Кѳремисѳ, мени тайым къалай къарыулу болгъанды. Сени тайынгы озарыкъды, чапсала, – деди.

Расул женгдирмеди:

– Меники да залимди, иги чаба биледи. Ийнанмай эсенг, кел, талагъа чыгъып, чапдырып кѳрейик, – деди.

Жашчыкъла экиси да тайлары бла талагъа чыкъдыла. Бир жерге сюелдиле да, тайларын чапдырдыла. Тайла, бири бирин озалмай, иги кесек барып, жашчыкъла белгилѳген жерге бирден жетдиле. Шуѳхла экиси да, къууанч тыпырлы болуп, бири бирине къарадыла.

*Ахметланы Хажикъасым,
Кѳндѳлѳн эл*

Эсли жашчыкъ

Тѳбердиланы Муратха

Барды къоншуда жашчыкъ,
Юсю да кирсиз, тапчыкъ.
Кѳзчюклери кѳкчюкле –
Кѳм-кѳк ариу полчюкле.

Жашчыкъ бек игчикди,
Къылыгъын ким да сюйген.
Кеси да тиричикди,
Кѳпню ойлагъан, билген.

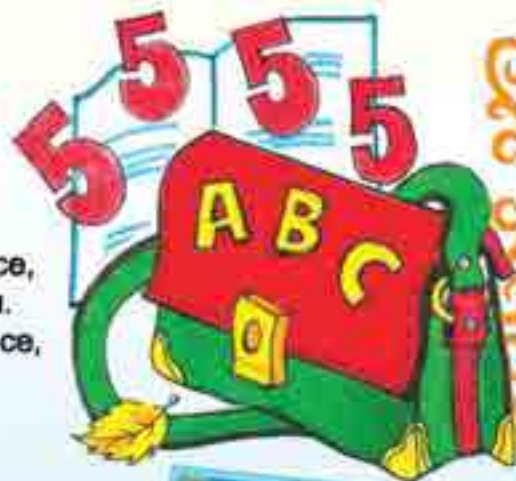
Арбаздан узакъ кетмей,
Жумушлагъа чабады.
Дерслерин саулай этмей,
Къайда тынчлыкъ табады?!

Устазладыла аны
Атасы эм анасы.
Аны бир бек сюеди
Нальчикдеги аммасы.

Ол, школгъа барып келсе,
Кѳп «бѳшлѳ» келтиреди.
Бир татлы затчыкъ тюшсе,
Хар кимге да береди.

Устазын бек сюеди,
Намыс этеди анга.
Асыры окъугъандан,
Хорлатмайды бир жаннга!

Ол атасы бла бирге
Къыл къобуз согъарыкъды.
Школну бошاپ, аскерде
Барын да озарыкъды!

*Сур. Аракалян Владаныды,
Нальчик ш., 3-чю школ.*

С Э З Б Е Р Л Е

**«Ж
У
Л
Д
У
З
Л
А»**

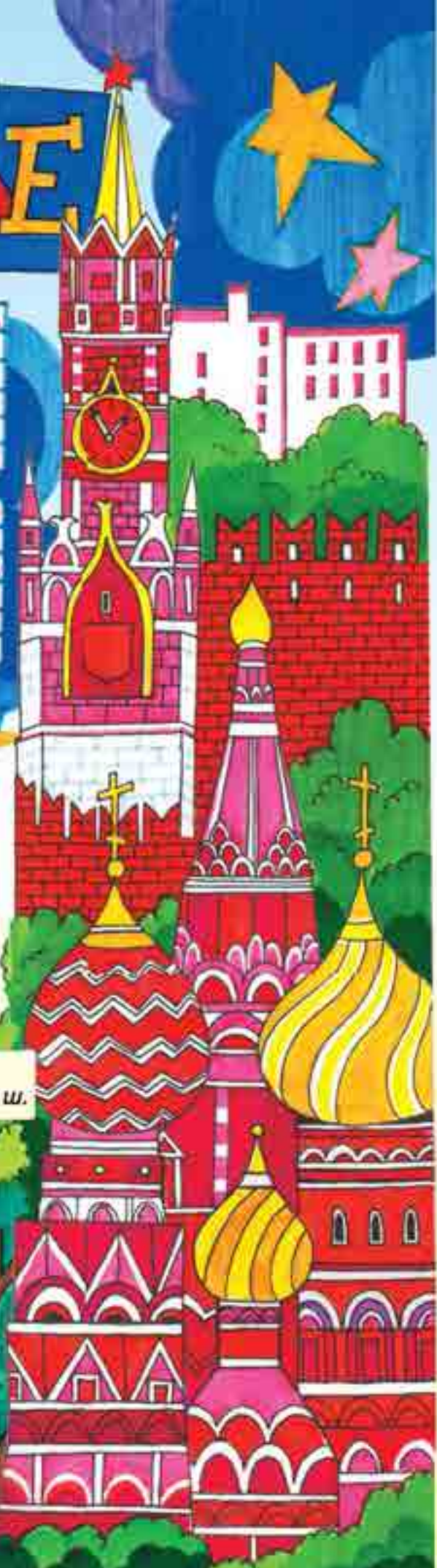
*Гореникова А.
18-чи школ, Нальчик ш.*

«Уллу

ШАХАРЛА»

*Колесникова Д.
18-чи школ, Нальчик ш.*

Биз Малкьондуладанбыз.

Мен Даринама

Мен а – Марина

Ежемесячный литературно-художественный журнал для детей «НЮР» («Свет») № 7 – 2015 г.

Выходит с января 1982 года

На бакирском языке

Учредитель: Госплм КБР по печати и массовым коммуникациям – издатель, Общественная организация «Союз писателей КБР».

Главный редактор С.МУСУКАЕВА

Редакция: Л. ЖАБЕЛОВА
Л. ДЖАНГУРАЗОВА
Р. БОТТАЕВА
М. ТАБАКСОВ
Р. ШАВАЕВА

Художественный редактор Л. ПАРОВЕВА

Рис. Л. Паровой

Свидетельство о регистрации ПИ № ТУ07 - 00102 от 24.12.2014г. Управление Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по КБР.

Подписано в печать 24.06.2015 г.
Выход в свет 31.07.2015 г.
Формат 60 x 90 1/8
Лужма желтоватая
Гарантируемая литература журнальная рубленая
Печать офсетная
Усл. кр.-отт. 8
Усл. печ. л. 2
Уч.-изд. л. 2,7
Тираж 1550 экз.
Земля № 114
Исп. № 73908
В розницу — цена свободная

Адрес редакции: 360000, г.Нальчик, ул. Пушкина, 6.
Тел.: 42-37-27; 42-14-19.
Адрес издателя: 360000 г.Нальчик, пр.Ленина, 5.

Отпечатано ООО «Тетраграф» г. Нальчик, ул. Ленина, 33

